

به نام خدا

نقش مدرسه در ارتقای انگیزه تحصیلی دانش آموزان

مولفان :

آفرین نظری

محمود احمدی

مرضیه نوروزی

افشین شکیبی

عفت فاضل نجف آبادی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: نظری، آفرین، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور: نقش مدرسه در ارتقای انگیزه تحصیلی دانش آموزان / مولفان آفرین نظری، محمود احمدی، مرضیه نوروزی، افشین شکیبی، عفت فاضل نجف آبادی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۴۰۵-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: نقش مدرسه - دانش آموزان - ارتقای انگیزه تحصیلی
شناسه افزوده: احمدی، محمود
شناسه افزوده: نوروزی، مرضیه، ۱۳۵۷
شناسه افزوده: شکیبی، افشین
شناسه افزوده: فاضل نجف آبادی، عفت، ۱۳۵۴
رده بندی کنگره: LB۱۰۲۹/۲
رده بندی دیویی: ۳۷۲/۴۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۲۰۸۸۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نقش مدرسه در ارتقای انگیزه تحصیلی دانش آموزان
مولفان: آفرین نظری - محمود احمدی - مرضیه نوروزی - افشین شکیبی - عفت فاضل نجف آبادی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۰۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۴۰۵-۵
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

مقدمه:	۷
بخش اول: شناخت انگیزه تحصیلی	۹
فصل اول: تعریف و انواع انگیزه تحصیلی	۹
پیچ‌وخم انگیزه در مسیر یادگیری: ریشه‌های متنوع انگیزه تحصیلی در مدرسه	۹
نقش اکوسیستم یادگیری در نوسانات انگیزه درونی	۱۱
نقش پل انگیزش: تبدیل پاداش و تنبیه به محرک درونی	۱۲
نقش آفرینان تعلیم و تربیت: تلاقی روش‌های تدریس و انگیزه تحصیلی	۱۴
نقش پنهان شبکه اجتماعی در انگیزش یادگیری	۱۶
نقش آینه در رشد انگیزه: تفاوت‌های جنسیتی و راهکارهای نوین	۱۷
نگاه نو به انگیزه‌های درونی: ابزارهای روان‌شناسی برای فهم بهتر دانش‌آموزان	۱۹
نقش شگفت‌انگیز فناوری‌های نوین و رسانه‌های اجتماعی در آفرینش انگیزه یادگیری	۲۱
فصل دوم: عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان	۲۳
نقش آفرینی مدرسه در بستر انگیزش: هارمونی یادگیری و علایق	۲۳
نقش "تحریک" یادگیری در مدرسه: فراتر از روش‌های سنتی	۲۴
نقش سیمای معلم در کانون انگیزه‌های دانش‌آموزی	۲۶
نقش شگفت‌انگیز مدرسه در بیداری انگیزه تحصیلی: فراتر از کلاس و درس	۲۷
بستر یادگیری انگیزه‌بخش: نقش تعامل معلم و دانش‌آموز در تحکیم انگیزه تحصیلی	۲۹
نقش مدرسه در پرورش روحیه‌ی جستجوگر و اعتماد به نفس دانش‌آموزان	۳۰
نقش مدرسه در پرورش "بافت اجتماعی" دانش‌آموزان: آیا حس تعلق، گره خورده با	
دیوارهای کلاس است؟	۳۲

نقش پُر رنگِ خانواده در کانونِ انگیزشِ تحصیلی: بازتابِ مثبت در محیطِ مدرسه..... ۳۳

فصل سوم :نقش خانواده و جامعه در انگیزه تحصیلی..... ۳۷

نقش سیمای همیار در گسترش انگیزش یادگیری ۳۷

نقش طنینِ اجتماع در فرایندِ یادگیری: آفرینشِ محیطی انگیزشی..... ۳۸

نقش آینه‌های اجتماعی در شکل‌گیری انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان ۴۰

نقش پلی‌کُشی: راه‌هایی برای ریشه دواندن انگیزه در بستر محرومیت اقتصادی ۴۲

نقش شگرفِ پرده‌ی رسانه‌ها و طنینِ فرهنگِ عمومی در آفرینش انگیزه تحصیلی ۴۳

پیوند دانش و انگیزش: نقش مدرسه در پرورش باور به ارزش آموزش ۴۵

آینه‌های موفقیت: بازتاب الگوها و ارتقای انگیزه تحصیلی ۴۷

نگاه چندوجهی به بستر انگیزه تحصیلی: نقش متقابل دانش‌آموز، خانواده و جامعه..... ۴۸

بخش دوم :نقش مدرسه در ارتقای انگیزه..... ۵۱

فصل چهارم :بررسی دیدگاه روانشناختی نسبت به انگیزه تحصیلی ۵۱

ابر انگیزه: نقش خودکارآمدی در پرواز تحصیلی دانش‌آموزان ۵۱

آینه روانِ یادگیری: رهیافت‌های مدرسه به سبک‌های یادگیری و انگیزه تحصیلی..... ۵۲

بستر سازی برای شکوفایی انگیزه: پاسخگویی به نیازهای روانشناختی دانش‌آموزان در

مدرسه ۵۴

نگرانی‌های خاموش: نقش مدرسه در کاهش اضطراب تحصیلی و ارتقای انگیزه..... ۵۶

نقش شگرف بستر اجتماعی و خانوادگی در ریشه یابی انگیزه تحصیلی ۵۸

نگاه نو به انگیزش: نقش مشاوره و مهارت‌های زندگی در تحول تحصیلی ۵۹

گشودن دریچه‌ی یادگیری: نقش تشویق و تقویت در ارتقای انگیزه تحصیلی ۶۱

نقش "معلمِ راهنما" در هدایت دانش‌آموزان به سوی "خودگردانی تحصیلی" ۶۳

فصل پنجم :طراحی و اجرای برنامه های آموزشی انگیزشی ۶۵

آفرینشِ یادگیری لذت‌بخش: روش‌های نوآورانه در ارتقای انگیزه تحصیلی ۶۵

آفرینش فضایی سرشار از شور و شوق: بازی‌درمانی و فعالیت‌های گروهی در ارتقای انگیزه تحصیلی	۶۶
آفرینش انگیزه در کلاس درس: نقش فناوری در فضاهای یادگیری پویا	۶۸
نقش‌بندی انگیزه: طراحی یک سیستم پاداش‌دهی عادلانه در مدرسه	۷۰
نغمه‌ی انگیزه: نقش ارزیابی مداوم و بازخورد در آهنگین ساختن یادگیری	۷۱
پرورش ریشه‌های یادگیری: ایجاد حس تعلق در مدرسه و کلاس درس	۷۳
نقش سفیران یادگیری: شخصی‌سازی برنامه‌های انگیزشی در مدرسه	۷۵
نقش معلمان: آفرینندگان انگیزه و الگوهای یادگیری	۷۷
فصل ششم: ایجاد محیط یادگیری حمایتی و مثبت در مدرسه	۷۹
نقش همدلی معلمان در پرورش انگیزه تحصیلی	۷۹
نقش آینه در کلاس: بازتاب انگیزه و پیشرفت تحصیلی	۸۰
پُل ارتباط: نقش بازخورد در انگیزه تحصیلی	۸۲
نقش آفرینی تعاملی: فضای مدرسه و ارتقای انگیزه یادگیری	۸۳
انگیزه‌ی نهفته در گنجینه‌ی یادگیری: نقش فعالیت‌های فوق برنامه در ارتقای انگیزه تحصیلی	۸۵
پرورش بذر آمادگی: نقش راهنمایی استعداد در انگیزه تحصیلی	۸۷
نقش آینه در کلاس: طنین‌افکن یادگیری در فضاهای آموزشی	۸۹
نقش معلم در شاکله‌ی انگیزش دانش‌آموزی: آیا جریان اطلاعات در مسیر درست است؟	۹۰
فصل هفتم: تشویق و تقویت مهارت‌های حل مسئله دانش‌آموزان	۹۳
کشف راه‌حل‌ها: نقش آموزش حل مسئله در انگیزه تحصیلی	۹۳
بحران خلاقیت، یا دریچه‌ای به سوی انگیزه تحصیلی: نقش مقایسه روش‌های حل مسئله در مدرسه	۹۵
نقش آفرینی مدرسه در خلق انگیزه: حلقه‌ای از تعامل و نوآوری	۹۶

- نقش تعاملی معلم در خلق «فکرِ یادگیری» ۹۸
- اهمیت درک عمیق در مقابل حفظِ صرف ۹۸
- نقش سؤالات باز در هدایت تفکر ۹۸
- چالش‌ها و موانع در مسیر فرایند یادگیری تحلیل محور ۹۹
- اهمیت ساختار و روش‌های تدریس مناسب ۹۹
- اهمیتِ توسعه تفکر انتقادی ۹۹
- آکادمی اشتباهات: نقش مدرسه در تبدیل خطاها به فرصت‌های یادگیری ۹۹
- نقش بستر آموزشی در پرورش ذهن‌های کنجکاو: فراتر از تدریس، به سوی حل مسئله ۱۰۱
- نقش مشارکت دانش‌آموز در حل مشکلات آموزشی: گامی به سوی انگیزه پایدار ۱۰۳
- نقش مدرسه در پرورش قدرت حل مسئله: نگاهی به فرایند ارتقای انگیزه ۱۰۴
- منابع ۱۰۷**

مقدمه:

امروزه، در دنیای پرشتاب و پیچیده کنونی، نقش مدرسه در شکل‌گیری شخصیت و آینده دانش‌آموزان بیش از پیش پررنگ و حیاتی شده است. مدرسه، نه تنها محلی برای آموزش مطالب درسی است، بلکه فضایی است که می‌تواند انگیزه‌های درونی و بیرونی دانش‌آموزان را پرورش دهد و مسیر یادگیری آن‌ها را به سمت موفقیت هدایت کند. در این راستا، دانستن این نکته حائز اهمیت است که انگیزه تحصیلی، پیشران اصلی یادگیری و دستیابی به اهداف آموزشی است. بدون انگیزه کافی، دانش‌آموزان نه تنها درک دروس را دشوار می‌یابند، بلکه مشارکت فعال و تلاش مستمر برای پیشرفت را از دست می‌دهند. بنابراین، شناخت عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی و طراحی برنامه‌های آموزشی و تربیتی مناسب در مدرسه، برای ایجاد محیطی پویا و هدفمند و رسیدن به اهداف آموزشی و پرورش نسل آینده‌ای توانمند، از اهمیت بالایی برخوردار است. تحقیقات نشان می‌دهند که مدرسه‌ای که با دانش‌آموزان خود به صورت مؤثر تعامل داشته باشد، و محیطی امن، صمیمی و محرک یادگیری را فراهم کند، نقش به‌سزایی در پرورش انگیزه تحصیلی آن‌ها دارد. در این کتاب، به بررسی عمیق‌تر این موضوع پرداخته شده و عوامل مختلف مؤثر بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، به همراه راهکارهای عملی و قابل اجرا در مدرسه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. هدف اصلی، ارائه دیدگاه‌های نوین و راهکارهای کاربردی برای ارتقای انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان و ایجاد فضایی شاداب و پویا برای یادگیری است.

بخش اول:

شناخت انگیزه تحصیلی

فصل اول:

تعریف و انواع انگیزه تحصیلی

پیچ‌وخم انگیزه در مسیر یادگیری: ریشه‌های متنوع انگیزه تحصیلی در مدرسه
مدرسه، فراتر از یک فضای آموزشی، فضایی پویا و چندوجهی است که در آن، انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، همچون رودخانه‌ای با شاخه‌های متعدد، به جریان می‌افتد. این جریان انگیزشی، تحت تاثیر عوامل متعددی قرار گرفته و شکل‌های گوناگونی به خود می‌گیرد. آیا می‌توانیم این شاخه‌های متنوع را در طول دوره مدرسه در یک دانش‌آموز مشاهده کنیم؟

تحقیقات روان‌شناسی نشان می‌دهد که انگیزه تحصیلی، با ماهیت پیچیده خود، در طول سال‌های مدرسه، از حالت اولیه و ساده به ابعاد پیچیده‌تر و دیرپاتر تکامل می‌یابد. این تکامل، متأثر از عوامل مختلفی است که به صورت همزمان و متقابل بر یکدیگر تاثیر می‌گذارند.

یکی از مهم‌ترین این عوامل، انگیزه درونی است که ریشه در کنجکاوی، علاقه و احساس کنترل بر یادگیری دارد. دانش‌آموزی که درگیر یک موضوع خاص است و می‌خواهد درباره آن بیشتر بداند، از نوعی انگیزه درونی برخوردار است. این نوع انگیزه، در فرایند یادگیری، نقش کلیدی ایفا می‌کند و موجب استمرار و پایداری در یادگیری می‌شود.

اما انگیزه تنها به انگیزه درونی خلاصه نمی‌شود. انگیزه‌های بیرونی نیز در سال‌های مدرسه، نقش بسزایی دارند. در این نوع انگیزه، عوامل محیطی، نظیر پاداش‌ها، امتیازات و تشویق‌های والدین و معلمان، نقش محرک را ایفا می‌کنند. این انگیزه‌ها، در مراحل ابتدایی، می‌توانند به

ایجاد علاقه در دانش آموز و آموزش مهارت‌های لازم در مدیریت زمان و کار تیمی کمک کنند. با این حال، اهمیت این نوع انگیزه‌ها با افزایش سن دانش آموز، تغییر خواهد کرد.

علاوه بر این، انگیزه‌های اجتماعی نیز در شکل‌گیری انگیزه تحصیلی موثرند. تمایل به برتری، تلاش برای کسب موفقیت در برابر هم‌کلاسی‌ها، حس تعلق و عضویت در گروه‌های هم‌فکری و ارائه کمک به دیگران از جمله انگیزه‌های اجتماعی هستند که می‌توانند بر انگیزه یادگیری تاثیر بگذارند.

شکل‌گیری و تغییر در هر یک از این انواع انگیزه‌ها به نوع و کیفیت تعاملات دانش آموز با محیط مدرسه، به خصوص رفتار و تعامل معلمان با دانش آموزان، و نیز به نقش والدین در هدایت و حمایت از فرزندشان ارتباط تنگاتنگی دارد.

همچنین لازم است به جنبه‌های انگیزه‌های مربوط به هدف در مدرسه نیز توجه کرد. دانش آموزی که با هدف مشخصی، برای آینده‌ای معین تلاش می‌کند، انگیزه قوی‌تری نسبت به هم‌کلاسی‌هایش خواهد داشت. این هدف‌ها، می‌توانند از سوی دانش آموز تعیین شوند و یا توسط معلمان و والدین به او ارائه شوند.

این الگوی پیچیده از انواع انگیزه‌ها، همواره در حال تکامل و تغییر است. بنابراین، مشاهده این پیچ‌وخم‌های انگیزشی، در طول دوران مدرسه، به شناخت عمیق‌تر از نیازها و انگیزه‌های دانش آموزان کمک می‌کند و به تدوین راهبردهای موثرتر در راستای ارتقای یادگیری منجر می‌شود. با درک این تنوع و پیچیدگی، می‌توانیم بر رشد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبتی بگذاریم.

درک ماهیت *multifaceted* انگیزه تحصیلی، نیازمند بررسی دقیق و جامع عوامل متأثر از آن در طول دوره مدرسه است.

نقش اکوسیستم یادگیری در نوسانات انگیزه درونی

تغییرات در انگیزه درونی دانش‌آموزان، یک پدیده پیچیده و چندبعدی است که در طول مسیر تحصیلی، به گونه‌ای پویا و گاه غیرقابل پیش‌بینی، شکل می‌گیرد. این نوسانات، نه تنها بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، بلکه بر کیفیت کلی تجربه آموزشی آنان نیز تأثیرگذار است. عوامل متعددی در این تحول نقش‌آفرینند و درک عمیق‌تر آن‌ها می‌تواند به بهبود فرآیند یادگیری منجر شود.

یکی از مهم‌ترین عواملی که بر انگیزه درونی یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد، تجربه‌های اولیه آنان با محیط آموزشی است. چگونگی برخورد و تعامل با معلمان، همسالان و فضای کلاسی، نقش اساسی در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری ایفا می‌کند. تجربیات مثبت، همچون دریافت تشویق و تأیید، و همچنین به‌کارگیری روش‌های تدریس متنوع و جذاب، می‌تواند زمینه‌ساز انگیزه‌بخشی درونی و علاقمندی درازمدت به فرایند یادگیری شود. اما به عکس، تجربیات منفی، مانند مواجهه با روش‌های تدریس خسته‌کننده، محیطی تنش‌زا و یا عدم توجه به نیازهای فردی، می‌توانند انگیزه درونی را تضعیف و به طور بالقوه، منجر به دل‌سردی و بی‌رغبتی شوند.

همچنین، تحولات رشد شناختی و عاطفی در طول دوره مدرسه، عواملی کلیدی در شکل‌گیری انگیزه درونی یادگیری هستند. با رشد شناختی، دانش‌آموزان به توانایی‌های انتزاعی‌تری دست می‌یابند و دیدگاه‌هایشان نسبت به مفهوم یادگیری و ارتباط آن با هدف‌های شخصی، متحول می‌شود. در این مرحله، درک ارتباط بین دانش و مهارت‌ها با دنیای واقعی، می‌تواند انگیزه درونی را تقویت کند. از سوی دیگر، تغییرات عاطفی در دوران بلوغ و نوجوانی، می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری داشته باشند. نوسانات خلقی، اضطراب، و نگرش‌های منفی نسبت به خود، همه می‌توانند انگیزه یادگیری را تحت الشعاع قرار دهند.

ارزش‌گذاری اجتماعی و محیطی نیز از دیگر عوامل مؤثر در نوسانات انگیزه درونی یادگیری است. مطالعات نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که با چالش‌های آموزشی و اجتماعی روبه‌رو هستند، ممکن است انگیزه درونی خود را از دست بدهند. همچنین، انتظارات والدین، همسالان و جامعه در خصوص عملکرد تحصیلی نیز نقش مهمی دارند. تحقق یا عدم تحقق این انتظارات، می‌تواند انگیزه درونی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد.

ارائه فرصت‌های رشد و تفکر خلاق، یکی از مؤلفه‌های کلیدی در حفظ و تقویت انگیزه درونی است. ارائه فعالیت‌های متنوع، امکان پژوهش و کشف، و تشویق به اندیشیدن انتقادی، می‌تواند تجربه یادگیری را برای دانش‌آموزان، تجربه‌ای پویا و ارزشمند کند. در عین حال، عدم در نظر گرفتن این جنبه‌ها، می‌تواند به کاهش انگیزه و افزایش حس ناامیدی منجر شود.

با توجه به پیچیدگی‌های درونی و بیرونی که بر انگیزه یادگیری اثر می‌گذارد، بررسی و شناخت دقیق‌تر عوامل موثر، در تدوین راهکارهای مفید برای ارتقای انگیزه درونی دانش‌آموزان بسیار ضروری است. شناسایی این عوامل، راه را برای ایجاد محیطی حمایتی و یادگیری لذت‌بخش هموار می‌سازد.

نقش پل انگیزش: تبدیل پاداش و تنبیه به محرک درونی

انگیزه، نیروی محرک عملکرد هر فرد است و در عرصه تعلّم و یادگیری، نقش کلیدی ایفا می‌کند. انگیزه‌های بیرونی، نظیر پاداش و تنبیه، گرچه در ابتدای امر می‌توانند به شکل موثری بر دانش‌آموزان تأثیر گذارند، اما هدف نهایی، پرورش انگیزه‌های درونی است. این مهم، نیازمند مدیریت دقیق و راهبردی این عوامل بیرونی است.

درک تفاوت میان انگیزه‌های بیرونی و درونی، گام نخست این مسیر است. انگیزه‌های بیرونی، مانند پاداش و تنبیه، به صورت عواملی خارجی عمل می‌کنند و رفتار دانش‌آموز را به سمت انجام یک کار هدایت می‌کنند. این عوامل، می‌توانند شامل کسب نمره بالا، دریافت جایزه، یا

اجتناب از تنبیه باشند. اما در نهایت، این عوامل به تنهایی قادر به شکل‌دهی انگیزه‌های پایدار و ماندگار نیستند.

مدیریت کارآمد پاداش و تنبیه، مستلزم توجه به چندین نکته کلیدی است. اولاً، باید به جای تمرکز بر نتایج بیرونی، تلاش دانش‌آموز و فرآیند یادگیری را مورد تقدیر قرار داد. تشویق تلاش مستمر و نحوه حل مشکلات، به مراتب مهم‌تر از تمرکز صرف بر نمره است. این رویکرد، ضمن ترویج انگیزه‌های درونی، به دانش‌آموزان حس مسئولیت‌پذیری و اعتماد به نفس را می‌بخشد.

ثانیاً، از استفاده از پاداش‌های مادی به شکل یک‌بار مصرف باید اجتناب نمود. به جای آن، سیستم‌های پاداش مبتنی بر پیشرفت تدریجی را می‌توان طراحی کرد. این سیستم‌ها، می‌توانند شامل اهدای گواهی‌های شرکت در فعالیت‌های کلاسی، ارائه فرصت‌های رهبری، یا به اشتراک گذاشتن دست‌آوردهای گروهی باشند. این نوع پاداش‌ها، به شکل چشمگیری، به حس موفقیت و افتخار دانش‌آموزان دامن می‌زنند.

سوم اینکه، لازم است بر جایگاه انگیزه‌های درونی در فرآیند آموزش تأکید شود. با تشویق کنجکاوی، پرسش‌گری و تفکر انتقادی، می‌توان به شکل مؤثری انگیزه‌های درونی را تقویت نمود. دانش‌آموزانی که درک عمیقی از موضوعات درسی دارند، به دلیل حس مسئله‌شناسی و کنجکاوی به یادگیری، علاقه بیشتری نشان می‌دهند. این نوع یادگیری، از آنجایی که مرتبط با علاقه و توجه شخصی به دانش است، پایداری بیشتری دارد.

چهارم، تنبیه باید به شکل یک راهنمایی برای اصلاح رفتار مورد استفاده قرار گیرد و نه یک وسیله سرکوب. استفاده از تنبیه به عنوان ابزاری مجازات‌کننده، ممکن است منجر به ایجاد ترس و دوری از یادگیری شود. هدف باید بر یافتن راه حل صحیح برای رفتار نامناسب و آموزش مهارت‌های حل مسئله متمرکز شود.

در نهایت، باید به این نکته توجه داشت که دانش‌آموزان دارای نیازها و ظرفیت‌های متفاوتی هستند. درک این تفاوت‌ها و ارائه راهبردهای متنوع برای هر گروه، ضروری است. علاوه بر این،

نقش مربی و معلم در ایجاد فضای حمایتی و تشویق انگیزه‌های درونی غیرقابل انکار است. این محیط حمایتی به طور غیرمستقیم، به تقویت انگیزش درونی دانش‌آموزان یاری می‌رساند. این عوامل کلیدی، می‌توانند در کنار هم، به تبدیل انگیزه‌های بیرونی موقتی به انگیزه‌های درونی پایدار و ماندگار کمک کنند.

نقش آفرینان تعلیم و تربیت: تلاقی روش‌های تدریس و انگیزه تحصیلی

نقش مدرسه در شکل‌دهی و تقویت انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، موضوعی چندوجهی و پیچیده است که نیازمند بررسی عمیق جنبه‌های گوناگون آن است. یکی از مولفه‌های کلیدی در این رابطه، نحوه‌ی تدریس و روش‌های آموزشی به کار گرفته شده در کلاس درس می‌باشد. آیا صرفاً ارائه اطلاعات و مطالب درسی کافی است تا دانش‌آموزان به طور فعال و پویا درگیر فرایند یادگیری شوند؟ آیا روشی خاص برای ایجاد انگیزه نهفته در این روش‌ها وجود دارد؟

بررسی نقش روش‌های تدریس در انگیزه تحصیلی مستلزم شناخت ابعاد مختلف این مساله است. از منظر روان‌شناسی آموزشی، نگرش دانش‌آموزان نسبت به موضوع درسی و نوع ارتباطی که با معلم و همسالان برقرار می‌کنند، نقشی بنیادی در شکل‌گیری انگیزه تحصیلی آنان دارد. یک روش تدریس خلاقانه و پویا می‌تواند محیط یادگیری را به فضایی جذاب و مهیج برای دانش‌آموزان تبدیل کند. استفاده از روش‌های نوین تدریس، مانند آموزش مبتنی بر حل مسئله، یادگیری مشارکتی، و روش‌های تعاملی، می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا به طور فعال در فرایند یادگیری مشارکت کنند و با مفهوم درسی ارتباط عمیق‌تری برقرار کنند.

اهمیت "مشارکت فعال" در کلاس درس انکارناپذیر است. طرح پرسش‌های باز و تشویق دانش‌آموزان به ارائه نظرات و ایده‌های خود، می‌تواند باعث افزایش حس مسئولیت‌پذیری و انگیزه در آنان شود. همچنین، تجربیات عملی و کارگروهی، با ایجاد حس تعامل و همکاری، می‌تواند به ارتقاء انگیزه و علاقه دانش‌آموزان نسبت به موضوع درسی کمک نماید. توجه به تنوع یادگیری، با در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی و سبک‌های یادگیری مختلف، از جمله

نیازهای شناختی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان، نیز بسیار حائز اهمیت است. توسعه‌ی مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقانه، در فرایند آموزش، موجب افزایش انگیزه و علاقمندی نسبت به فرایند یادگیری می‌شود.

روش‌های تدریس سنتی، که بر انتقال یک‌طرفه اطلاعات متکی هستند، غالباً از این توانایی برخوردار نیستند تا دانش‌آموزان را به چالش بکشانند و به طور فعال درگیر فرایند یادگیری نمایند. در مقابل، روش‌های تدریس پویا و تعاملی، با تشویق دانش‌آموزان به مشارکت فعال و حل مسائل، می‌تواند نقش مؤثری در ارتقای انگیزه تحصیلی آنان داشته باشد. تنوع روش‌های تدریس و بکارگیری تکنولوژی‌های آموزشی پیشرفته می‌تواند در غنی‌سازی محیط یادگیری، و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، مفید واقع شود.

باید به یاد داشت که دانش‌آموزان موجودات پیچیده‌ای هستند که انگیزه آن‌ها از عوامل گوناگونی همچون نیازها، علایق، و تجربیات گذشته تأثیر می‌پذیرد. بنابراین، طراحی و اجرای یک روش تدریس مؤثر، نیازمند آگاهی عمیق از این عوامل و توجه به نیازهای فردی و گروهی دانش‌آموزان است. همین‌طور، ساختار کلاس درس و محیط یادگیری، از جمله فضایی که در آن تدریس صورت می‌گیرد، می‌تواند در ایجاد یا تخریب انگیزه در دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد. به عنوان مثال، ایجاد یک فضای یادگیری امن، حامی و احترام‌آمیز می‌تواند به میزان قابل توجهی بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد.

بسیار مهم است که از تدریس خسته کننده و خنثی پرهیز شود. استفاده از تجربیات، داستان‌ها، و مثال‌های مرتبط با زندگی روزمره، می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با موضوع درسی ارتباط برقرار کنند و انگیزه بیشتری برای یادگیری داشته باشند. به عبارت دیگر، ارتباط دادن مطالب درسی به زندگی واقعی، می‌تواند نقش مؤثری در افزایش جذابیت و انگیزه در فرایند یادگیری دانش‌آموزان ایفا کند.